

De energietransitie: “Je hebt gangmakers nodig ...”

Voordat op vrijdag 18 februari de storm Eunice opsteekt, zit ik 's morgens in Noord-Sleen aan de koffietafel bij Martin de Ruiter, longarts in het Scheperziekenhuis. Zijn zoon Dirk zit aan dezelfde tafel een opdracht voor school te maken. Martin en ik praten bij. Dan breng ik het doel van ons gesprek ter sprake: de energiecoöperatie Um Zunst in

Noord-Sleen, waaraan Martin deelneemt.

Rond 2015 werd Martin gevraagd of hij geen interesse had om deel te nemen aan de energiecoöperatie waarbij een aantal inwoners samen zonnepanelen zou leggen op het dak van een schuur van Riekus Weggemans en Eddy ter Braack. Die waren gestopt met de minicamping *Brinkhoeve* en nu zochten zij geïnteresseerde dorpsgenoten die wilden investeren in een zonnedak.

Omdat de asbestdaken van de schuren van Brinkweg 1 in Noord-Sleen moesten worden gesaneerd, is het idee ontstaan om voor meer gezinnen zonnepanelen te plaatsen. Het bleek mogelijk om 9 gezinnen te voorzien van zonne-energie. Binnen enkele weken was er voldoende belangstelling en is de postcoderooscoöperatie Um Zunst opgericht. Sinds 1 augustus 2017 wordt 39.000 kWh per jaar geproduceerd.

Martin wilde wel wat met zonnepanelen, maar Martin heeft een rieten dak op zijn huis en wilde geen installatie van zonnepanelen in de wei rond zijn huis. Toen Eddy ter Braack hem uitnodigde om mee te doen aan zijn initiatief, had hij er meteen oren naar.

Het gaat om een postcoderooscoöperatie. Dat wil zeggen dat mensen uit hetzelfde postcodegebied mogen meedoen. Dat levert een gunstige subsidie van de overheid op. Voordeel voor Martin was dat er nu een dak beschikbaar was bij een ander. Verder voordeel is dat een coöperatie een gunstiger verzekering weet af te sluiten, waardoor vervanging van dure onderdelen als bv. de omvormer goedkoper kan plaatsvinden. En verder was de rekensom gunstig: het geïnvesteerde bedrag is er in ongeveer 7 jaar uit.

Daarna betekent de opbrengst alleen maar winst. De kwaliteit van de panelen gaat in de loop der jaren wel achteruit maar hoe langer ze gebruikt kunnen worden hoe goedkoper het wordt. UmZunst – een mooie naam. Ik hoor er het Duitse 'umsonst' in: voor niks, maar de zonne, de zon ziet er ook in en die schijnt voor niks.

Vertrouwen is de basis voor een coöperatie. Martin was onder de indruk van de degelijkheid waarmee alle technische en financiële details werden gepresenteerd door het tweetal Weggemans/Ter Braack. Ieder investeert een bedrag dat overeenkomt met het aantal panelen dat zijn of haar eigendom wordt. Als je jouw aantal panelen zou willen uitbreiden kun je vragen of een ander lid van de coöperatie enkele panelen wil afstaan, die jij dan kunt overnemen.

Denk overigens niet dat er een elektrische leiding wordt aangelegd van de zonnepanelen naar het huis van de deelnemers in de coöperatie. De aan de Brinkweg opgewekte elektriciteit wordt aan het net geleverd en de opbrengst wordt verdeling onder de deelnemers naar het aantal panelen dat ieder heeft.

De deelnemers moesten kiezen voor één leverancier en dat werd Energie Van Ons, waarbij 100 energiecoöperaties als UmZunst zijn aangesloten. Gas en elektra die ze thuis gebruiken wordt dus nu ook geleverd door Energie Van Ons. Een modern en professioneel bedrijf volgens Martin, dat volledig gedigitaliseerd is. Elke maand betaalt hij zijn gewone maandbedrag voor de thuis gebruikte energie en eenmaal per jaar ontvangt hij de uitkering van zijn deel in de opbrengst van de zonnepanelen van UmZunst.

Als vanzelf komt het verduurzamen van het eigen huis ter sprake: hoe kun je je energieverbruik terugdringen? Martin heeft in zijn voormalige boerderij vloerverwarming aan laten leggen en natuurlijk HR glas in de kozijnen. Op de bovenverdieping heeft hij als het ware een kap onder de rieten kap aan laten brengen waardoor deze goed geïsoleerd is.

Loont het om in zo'n coöperatie mee te doen? "Mijn boodschap is: doe het niet om rijk te worden", zegt hij. Er is een andere, veel dringender reden: "Er zijn andere energiebronnen nodig. Ik doe het voor mijn kinderen. Met het gebruik van fossiele brandstoffen moeten we spoedig stoppen".

Eerst wilde hij daar zelf trouwens niet van weten. Zijn het niet natuurlijke processen dat koudere en warmere tijden elkaar afwisselen? En de zeespiegel omhoog komt en weer daalt? Maar terwijl storm Eunice steeds harder om het huis begint te waaien erkent Martin nu dat het razende tempo waarin het klimaat verandert, te wijten is aan de invloed van het gedrag van ons, mensen.

In 2040 wil de gemeente energieneutraal zijn in het kader van het akkoord van Parijs. Die kant zal het in de toekomst op moeten kant. De CV zal een warmtepomp moeten worden of er komt een hybride systeem van warmtepomp en CV of we gaan naar een helemaal elektrische verwarming. "Ik ben echt geen geitenwollensokkenfiguur, maar dat is de toekomst." "Deelnemen aan een coöperatie geeft je het gevoel dat je met iets goeds bezig bent." En dan kunnen mensen wel zeggen: laat eerst die grote vervuilers als Tatasteel eens over de brug komen, maar dan komen we nooit verder. Het begint op kleine schaal.

In de coöperatie deed niet iedereen die uitgenodigd werd daadwerkelijk mee. Er waren afhakers, maar er bleven negen enthousiaste mensen over. Je moet zoiets zien zitten. Eigenlijk zou je op weg als dorp een heel weiland vol moeten zetten met zonnepanelen en er een windmolen bij zetten voor als de zon niet schijnt en dan ben je als dorp in 2040 energieneutraal.

The image is a screenshot of the VanOns website. At the top is a yellow navigation bar with the word 'ENERGIE' in white, followed by menu items: 'Coöperaties', 'Bronnen', 'Laadpas', 'Klantenservice', 'Over ons', 'Zakelijk', and 'Mijn VanOns'. A search icon is on the right. Below the navigation bar is a large banner image of a green field under a blue sky with clouds. Overlaid on the banner is the text 'Postcoderooscoöperatie "Um Zunst"' in white. To the right of the text is a small image of a house with a sign that says 'Postcoderoos 7846 Um Zunst'. At the bottom right of the banner is the VanOns logo, which consists of the word 'VanOns' in white on a red background. Below the banner, there is a small line of text: 'Omdat de asbestdaken van de schuren van Brinkwen 1 in Noord-Sleen moesten'.

Natuurlijk kan zo'n wei vol panelen tot horizonvervuiling leiden. Al heeft iemand uit Noord-Sleen zijn zonnepanelen ingegraven. Zie je niets meer van. En hoe ging het vroeger? Toen had je veel stoomfabrieken. Dat was ook horizonvervuiling. Nu ze er niet meer zijn, worden de schoorstenen die overgebleven zijn een cultuurmonument.

Vroeger waren de melkfabriek, de boermarke en de melkfabriek coöperatieve initiatieven. Dat heeft toen goed gewerkt. Een coöperatie is nu weer een instrument dat goed kan werken. Zeker in dorpen. Een coöperatie trekt mensen gemakkelijker over de streep.

Martin kon zich de investering in zonnepanelen veroorloven. Niet iedereen kan drie of vierduizend euro investeren. Voor wie dat wel kan is het overigens aantrekkelijk: in een jaar of zeven heb je het terugverdiend! Hoopgevend is het initiatief van woningbouwcorporaties die in één keer een rij huurhuizen renoveren en die meteen energieneutraal maken, terwijl de bewoners alleen maar het geld dat ze vroeger aan de energiebedrijven betaalden voor gas en elektra nu voortaan aan de woningbouwcorporatie hoeven te betalen als tegenprestatie. Dan ben je op budget neutrale wijze

energieneutraal geworden. Daar zijn subsidies voor nodig, maar de minister voor klimaat, Rob Jetten zei gisteren in de krant nog: “Ik heb 35 miljard, dat scheelt”.

Martin noemt nog een reden voor het zelf opwekken van energie: we moeten af van onze afhankelijkheid van Arabische landen en van Rusland. Poetin kan zomaar de gasprijs opdrijven en druk zetten op het westen. Dus zelfvoorzienend worden door het opwekken van energie uit zon en wind (en uit aardwarmte en getijdenstromen en waterstof en ...) hebben we geen fossiele brandstoffen meer nodig. Dat maakt ons vrijer. Er zijn dus argumenten genoeg ...

Zou het ook gaan lukken in 2040? Het wordt lastig, denkt Martin, maar dat was het met glasvezel ook. Het heeft lang geduurd om minstens 40% aan toezeggingen te krijgen om glasvezel te gaan gebruiken en een abonnement op een andere provider te nemen. Vlak voor de peildatum waren er nog maar 37% toezeggingen, 40% op de dag zelf en toen bleven in de dagen daarna de toezeggingen opeens veel sneller stijgen tot over de 50%! Mensen willen best wat, maar ze hebben tijd nodig om iets goeds maar ook nieuws te laten landen.

Nu het er eenmaal is, blijkt glasvezel heeft veel voordelen te hebben. Voor zijn werk kan hij nu makkelijk door de weergave van verschillende scans heen scrollen, terwijl hij vroeger per scan steeds moest wachten. “Je hebt gangmakers nodig die de voordelen zien zitten en die boodschap over weten te brengen.

Kunnen politieke partijen daar een bijdrage aan leveren? Zij kunnen druk uitoefenen in de gemeenteraad op burgemeester en wethouders. Landelijk lijken politici in de ogen van Martin te vaak meer met zichzelf bezig te zijn dan met de belangen van de burgers. En juist partijen die dan opeens heel hard roepen dat zij wel voor de belangen van de burgers opkomen, doen dat zeker niet. Vroeger had je mensen als den Uyl die zeiden op te komen voor het volk. Dat kwam authentiek over. Dat heb je met de populisten niet.

Wat vindt hij de kracht van het CDA? Van oudsher was dat de partij die voor de belangen van de gewone mensen opkwam en de mensen in het oosten van het land, op het platteland gezicht heeft gegeven. Aandacht voor de landbouwers zit er nog steeds wel in. Niet of minder voor de gewone arbeider.

Het christelijk karakter van de partij heeft hem altijd aangesproken, zonder al te veel dogma's. “Bij partijen met een strenger christelijk karakter mis ik de nuance, juist bij medische items. Die partijen zijn daarin zo zwart-wit. Daar kan ik niet in meegaan.” Zijn ideaal is een christelijke partij, waarin ruimte is voor andersdenkenden: elke mening telt.

Als hij anderen vertelt dat hij van huis uit gereformeerd is denken zij meteen aan de SGP. Hij probeert dan uit te leggen dat de Protestantse Kerk in Nederland heel wat anders is en reuze meevalt. Vervelend dat mensen al die vooroordelen hebben, maar ze blijven die meestal houden.

Als ik naar huis rijd door de opstekende storm blijft één vraag hangen: zou het lukken om elkaar allemaal mee te krijgen vóór 2040 in de energietransitie? Je hebt gangmakers nodig, zei Martin. En mensen die net als Martin op hen reageren en mee gaan doen met al die lokale energie initiatieven en energiecoöperaties die als paddenstoelen uit de grond schieten. Jaap van der Linden